

Yëkkuö kitule hebreowak a Hebreos

Yëkkuö i' kite Israel aleripa erblé Jesús mik e'pa a. Nies ie'pa kiè hebreowak ena judiowak. Kë yi wa ijcher yi tö yëkkuö i' kit. Pë' wele tö ibikeitsè tö Pablo tö ikit. Wele skà tö ichè tö Bernabé tö ikit. Wele tö ichè tö Apolo tö ikit erë kë s'wa ijcher yi tö ikit. Wele tö ibikeitsè tö ikite Roma wakpa tö Jerusalén suluo'wa e' yöki duas dabom kuryök Jesús kune'bak e' ukuöki (70 D.C.).

Israel aleripa erblé Jesús mik e' kueki e'pa bak weinuk. Ie'pa welepa éna ierblö Jesús mik e' olo'yak ta ishkakne Moisés ttè dikia. E' kueki yëkkuö i' kite ie'pa a ikimorak e' tkökwa darerëë Jesús mik. S'kitökwakpa tö ie'pa wöbla'weke tö Jesús kë diché ta' ie'pa kimoie, e' kueki ie'pa kawöta ie'pa erblö imik e' olo'yök. E' kueki yëkkuö i' kite Jesús mik erblökwakpa a Jesús kkachöie ie'pa a i' es: Skököl e' kkaché se' a Jesús wa as se' éna iar buaë. Kä iaiaë ta' ie' utbitu se' ta ittekölpa wa ena ibiyöchökwakpa wa ena Moisés wa, erë bataie ta' iut se' ta ilà eköl ë Jesucristo e' wa.

E' kie ta' kä iaiaë Skököl tö iyë'bak tö ie' kablörane Israel aleripa a. E' wà tka Jesucristo wa e' chë yëkkuö i' tö. Nies sacerdotepa tö iyiwak jcheke Jerusalén kä bit ekkë judiowak nuì olo'yoie. Iyiwak jcherke e' kë diché ta' se' nuì paiklottsa da'aie. E' kueki ie'pa tö ijcheke kekraë erë e' kë dör buaë shute Skököl wöa. E' kueki Jesucristo kötewa etökicha ë se' nuì paiklottsa, e' je' dör buaë shute

Skëköl wöa. E' kueki Jesús dör ibua'ie. E' kueki se' kawöta erblök ie' mik ena ie' ë kawöta ttö iutè. I'ñeta ie' tkër Skëköl wörki se' tté chök Skëköl a. Ie' dör ibua'ie e' kueki Israel aleripa erblé ie' mik e'pa kë kawöta ie' olo'yök. Ie' wa iyé tö ñala yö' se' a döka ikaska'. E' kueki se' kawöta senuk e' meulettsa weinuk erblé Jesús mik e' kueki. Se' tö ie' watéttsa e' ta Skëköl tö se' shuleraë wes ie' tö Israel aleripa shuli' es.

Skëköl ut se' ta ilà wa

¹ Skëköl utbitu taië se' yëpa bak ká iaiaë e'pa ta ittekölpa wa. Ie' utbitu ie'pa ta taië kua'ki kua'ki. ² Erë i'ñe ta, mik ká i' erkewatke e' kéwö ska' ta, ie' tté se' ta iwák alà patkë'itö ká i' ki e' wa. Tsawe ta ie' tö iyi ulitane yö' ilà ta ñita. Ñies ie' tö ilà tkë'kabak as iyi ulitane dö ie' ulà a aishkuö ta. ³ Skëköl Alà dör iyé olo taië e'. Wes Skëköl dör e' suë ie' dör. İyi ulitane kicha a'tser ie' wa ittè diché taië e' wa. Se' nuì paikléttseitö e' ukuöki ta ie' tkéka ká jai a dalöiërta' taië Skëköl ulà bua'kka.

Skëköl Alà olo ta' taië shute Skëköl biyöchökwakpa tsata

⁴ E' wa iwënewa tö Skëköl Alà dör Skëköl biyöchökwakpa tso' ká jai a, e'pa kos tsata. Es ñies wes Skëköl tö ie' kiè iwák alà, e' dör bua'iewa wes ie' tö ibiyöchökwakpa kiè e' tsata. ⁵ Skëköl yëkkuö ki itso' kitule tö Skëköl tö iché ilà a:
 “Be' dör ye' alà;
 i'ñe yö ikkachétke tö ye' dör be' yé.”*

---

* 1:5 Salmo 2.7

Erë ttè e' kě yëule ie' wà ibiyöchökwakpa isie a. Ñies Skëköl yëkuö kî Skëköl tö ilà tté chè i' es:

“Ye' tö icheraë tö ye' dör ie' yě,

etā ie' dör ye' alà.”†

Erë Skëköl kě wà ibiyöchökwakpa isie tté yëule es.

6 Ñies mik ie' tö ilà eköl ěme, e' patkeketke ká i' a, etā ie' tö itté yë' i' es:

“Ye' biyöchökwakpa ulitane kawöta ie' dalöiök tajë.”‡

Ttè ekkë kōs kuëki se' wà ijcher tö Skëköl Alà dör Skëköl biyöchökwakpa ulitane tsata.

7 Mik Skëköl tö ibiyöchökwakpa tté cheke, etā ie' tö ichè i' es:

“Ye' tö ye' biyöchökwakpa patkeke wēs siwā batsir es,

e'pa dör ye' kanè mésopa patkekeyö wēs bö' wörkua wōñar es.”§

8 Erë ie' tö ilà tté cheke i' es:

“¡A Skëköl, be' tö s'wëttseke s'blúie e' dör yöbië!

Be' tö s'wëttseke yësyësë.

9 Sene yësyësë dalër be' éna, erë sene sulu ar suluë be' éna;

e' kuëki, ye' dör be' Këköl, e' tö be' klö'wé ta ttsë'ne buaë méyö be' a tajë be' malepa ulitane tsata.”*

10 Ñies Skëköl tö ilà tté cheke i' es:

“A Këköl, tsawe ta be' tö ká i' yö',

ñies ká jaì ena ì kōs tso' ikî e' yö' be' wák tö.

11-12 E' kōs chōrawa erdawa wēs datsi' nurwā ta ierwa es,

† 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13 ‡ 1:6 Deuteronomio 32.43

§ 1:7 Salmo 104.4 * 1:9 Salmo 45.6-7

e' k_{os} manerdattsa w_{es} s'datsi' mane'wè ta iwötrèw_a es.

Erè be' tso'tke kenet. Be' kè manerpattsa, be' ser michoë.”†

13 Skèköl t_ö iché ilà a i' es:

“Be' e' tköser ye' ulà bua'kka

dö mik ye' t_ö be' bolökpa m_{érö} be' klö dikia eta.”‡

Erè Skèköl kè w_a ttè e' yèule ibiyöchökwakpa isie a.

14 Skèköl biyöchökwakpa dör w_{es} siw_a' es kè w_{er}t_a'. E'pa k_{os} kanebloke Skèköl a. Ie' t_ö ie'pa patkeke w_épa tsatkërdaë, esepa k_{imuk}. E' kuëki ie' kè w_a ttè ese yèule ie'pa isie a.

2

Skèköl Alà ttè buaë e' kawöt_a dalöie

1 Skèköl Alà dör íyi ulitane tsat_a, e' kuëki se' ké e' tkökwa darèrè ie' ttè buaë moki ttsèule se' w_a, e' a as kè se' mi'ne w_{es} kanò èmi di' k_i es. 2 Skèköl t_ö ittè dalöièno, e' me'atbak ibiyöchökwakpa wa se' yépa bak k_a iaiaë e'pa a. Wépa k_{os} kè w_a ttè e' dalöiène', e' nuíki ie'pa weine w_{es} ikawöt_a weinuk es. 3-4 Es ibak ie'pa t_a, erè Skèköl Alà ttè buaë, e' è wa se' tsatkèrmi, e' dör ttè bua'iew_a ttè ulitane tsat_a. S'tsatko ttè, e' tsá yè' Skèképa Jesús wák t_ö. Wépa t_ö ttè e' ttsè', e'pa t_ö iyè'ne se' a t_a iwà kkachéakitö t_ö e' dör ttè moki. Ñies ì kè or yi a ese o' Skèköl t_ö ie'pa wa tajë ku_a'k_i ku_a'k_i iwà kkachoie t_ö ì ché ie'pa t_ö e' dör moki. Ñies Wiköl Batse'r wa ie' t_ö imé se' a kanebloie buaë ie' a tajë ku_a'k_i ku_a'k_i w_{es} ie' k_i ikiane es. E' wa ie' t_ö iwà

† 1:11-12 Salmo 102.24-27 ‡ 1:13 Salmo 110.1

kkaché tó ie'pa ttè dör mokì. Ttè e' wà kě dalöiëne se' wà, e' ta çwes se' tkömishkar inuí ulà a?

Jesús dē'bitū se' yamiie

⁵ Aishkuö ta ká i' mane'werattsane Skököl tó buaë pa'alì, e' chök sa' tso'. Skököl tó ibikeitsbak tó ká pa'alì e' kě merpa ibiyöchökwakpa a as ie'pa dö iwökirpaie. ⁶ Kě idör es. Ie' tó ibikeitsbak tó imerdaë s'ditsö ulà a. E' dör wes itso' kitule Skököl yëkkuö kì es, e' tó ichè:

“A' Skököl, çS'ditsö dör yi? çIök e' ska' be' er de? çWes ie'pa kì be' tkine?

⁷ Erë ekuölö ë ie'pa yö' be' tó be' biyöchökwakpa dikia diöshet tsir.

Erë ie'pa yö'bö olo ta' taië dalöiërta' taië.

⁸ Ie'pa tkë'ka be' tó íyi ulitane yö'bö e' wökirie.”*

Yëkkuö e' ichè tó Skököl tó se' tkë'ka íyi ulitane yö' ie' tó e' wökirie. “Íyi ulitane” e' wà kiane ché tó kě ì ku', e' kě ku' se' ulà a. Erë i'ñe ta kam se' tó isaüwa es. ⁹ Erë se' wà ijcher tó ì ché yëkkuö e' tó, e' wà tka Jesús wa. Ie' yöne s'ditsöie, e' wöanewa Skököl biyöchökwakpa dikia diöshet tsir ekuölö ë. Skököl er buaë ché se' a, e' kuëkì ie' tó Jesús me'ttsa ttëwa sulitane nuì skéie. Jesús weine siarë kötëwa se' skéie, e' kuëkì Skököl tó ie' kika'ka taië, tkë'ka íyi ulitane blúie dalöiërta' taië.

¹⁰ Skököl dör íyi ulitane wì, e' kos tso' ie' wa ñies ie' a. Ie' kì ikiane tó se' taië dör ie' ala'r esepa dö ie' ta ñita olo ta' taië. E' wawé ie' tó Jesucristo wa. E' kuëkì buaë idir ie' a tó Jesús weine kötëwa

---

* 2:8 Salmo 8.4-6

s'tsa_{ts}koie. Es ì k_{os} kiane Skèköl k_i t_ö Jesús t_ö iwè s'tsa_{ts}koie, e' wéit_ö sera_a.

¹¹ Jesús ena se' batse'wèkeit_ö, e'pa Yè dör eköl è, e' dör Skèköl. E' kuèk_i Jesús dör Skèköl Alà, e' kè jaène ichök t_ö se' dör ie' èlpa ena ie' kutapa. ¹² Es itso' kitule Skèköl yèkkuö k_i wé ie' t_ö ichè Skèköl a i' es:

“A Skèköl, ye' t_ö be' tté cheraè ye' èlpa ena ye' kutapa a.

Mik ie'pa ñì dapa'uke, eta ye' t_ö be' k_ikeraka t_{tsè} wa ie'pa kukua.”†

¹³ Ñies iskà tso' kitule Skèköl yèkkuö k_i wé Jesús t_ö iché i' es:

“Ye' erblöraè Skèköl è mik.”‡

Ñies ichéit_ö:

“Íe ye' dur, wépa me' Skèköl t_ö ye' a ala'rie, e'pa ta.”§

¹⁴⁻¹⁵ Se' dör Jesús icha. Erè se' dör s'ditsö è. Se' ulitane serkeia ta sulu se' suar s'duöw_a yöki, e' w_a se' tso' klöulew_a. E' kuèk_i Jesús yöne s'ditsöie. Ie' dè'bitu e' muktsa ttèw_a se' skéie e' alokaie bë iane s'duöw_a wiie e' k_i. Es ie' t_ö se' tsatkée, se' suar s'duöw_a yöki, e' ulà a. ¹⁶ Iwènew_a buaè t_ö Jesús kè dè'bitu Skèköl biyöchökwakpa k_imuk. Ie' dè'bitu se' dör se' yè bak k_a iaiaè Abraham, e' aleripa k_imuk. ¹⁷ E' kuèk_i ie' yöne s'ditsöie w_{es} se' es as ie' d_ö sacerdote kibiie se' tté chök Skèköl a e' wakanewèkeit_ö yèsyèsè. Ie' dör s'ditsö w_{es} se' es, e' kuèk_i ie' t_ö se' sueke er siarè wa. Ie' wák e' me'ttsa ttèw_a se' skéie as se' nuì olo'yar se' k_i.

† 2:12 Salmo 22.22 ‡ 2:13 Isaías 8.17 § 2:13 Isaías 8.18

18 Ie' weinebak ñies ie' erkiöone ì sulu wamblök, e' kueki ì ñe ta wépa erkiöörke ì sulu wamblök, esepa kimermi buaë ie' a.

3

Jesús dör Moisés tsatá

1 A yamipa, a' batseo' Skéköl tö. Ie' tö a' klö'ñak as a' dō ie' ichaie. Jesús bikeitsō bua'ie. Se' tö ichekeka tö ie' dör Skéköl tteköl bua'ie ena se' sacerdote kibi mik se' erblöke e'. 2 Skéköl tö ie' tkë'ka kanablök se' sacerdote kibiie e' wakanewéitō yesyēsē wēs Moisés tö, kanè me' Skéköl tö ie' a, e' wakaneo' yesyēsē es. Kos ì kiane wè Skéköl wé a e' o' Moisés tö yesyēsē. 3 Erē Jesús dalöiërta' taiē tkōka Moisés tsatá wēs u wák dalöiër tkōka u tsatá es. 4 Se' wā ijcher tö u ulitane yué yile tö, erē Skéköl dör íyi ulitane yuökwak. 5 Mokì Moisés kanablē' yesyēsē Skéköl wé a ìkanè mésoie. Ì o' ie' tö, e' wa ie' tö ì buaë kkachera Skéköl tö aishkuö ta Cristo wa e' klea'. 6 Erē Cristo dör Skéköl wák alà, e' kanablöke yesyēsē se' dör wēs Skéköl wé es e'pa wökirie. Ì buaë yē' Cristo tö tö idoiā se' a, e' wà panekesö kröröë ttsē'ne bua' wa kë tö ilo'yē, e' ta mokì se' dör Skéköl icha.

A' e' kkö'nú Skéköl kë watarttsa

7 E' kueki, ì ché Wiköl Batse'r tö Skéköl yëkkuö ki, e' wā iütō buaë. E' tö ichè i' es:

“Ì cheke Skéköl tö e' ttsé a' tö ì ñe ta,

8 etā kë a' er darē'ukwā iyökì wēs a' yēpa bak ká iaiāē es.

Ie'pa e' ka'ka e' uk kēsik kēsik Skéköl wōa.

Ie'pa tō ie' wōñatkë' ká sir poë wé kě yi serku' tajë
e' ké a.

⁹ Skëköl tō iché tō duas dōkã dabom tkëyök (40),
e' dalewa ye' tō ì kě or yi a ese wé tajë ie'pa se'woie,
ie'pa kkö'noie,
erë ie'pa tō ye' wōñatkë' tajë.

¹⁰ E' kueki ye' ulunekã tajë ie'pa ki eta ye' tō ie'pa
ché i' es:
'Këkraë ie'pa kě ki ikiar tō ye' ie'pa wëttsë,
ie'pa kě senak wës ye' ki ikiane es.'

¹¹ E' kueki ye' ulunekã ie'pa ki eta ye' iché
tō ie'pa kě dōpawã wé warma ie'pa enuweke ye' tō
ee."*

¹² A yamipa, a' e' kkö'nú dö' a' isie er sulurwã tã
a' kě erblöia Skëköl chök e' mik tã a' e' batsöttsã
iyöki. ¹³ E' skéie a' ñi er diché iö këkraë s'tsatkë
këwö tso'ia ñe tã e' dalewa. A' tō iú es as kě a' isie
e' kitö'ù sene sulu wa tã a' er darërwa Skëköl yöki.
¹⁴ Se' erblö Cristo mik buaë këkraë dö ibata ekkë
wës kuaë es, e' tã moki se' tso' ie' tã. E' kueki a' ñi
er diché iö buaë. ¹⁵ Skëköl yëkkuö tō iché i' es:

"Ì cheke Skëköl tō e' ttsé a' tō ñe tã,
eta kě a' er darë'ukwã iyöki wës a' yëpa bak kã iaiaë
es.

Ie'pa e' ka'kã e' uk kësik kësik Skëköl wöa."†

¹⁶ Wëpa tō Skëköl ttö ttsë' erë ie'pa e' o' ie' wöa
kësik kësik, ¿e' wakpa dör yi? ¿Kë dör ie'pa ulitane
yë'ttsã Skëköl tō Egipto Moisés wa, e'pa ë? ¹⁷ ¿Yi ki
Skëköl ulune dö duas dabom tkëyök (40)? ¿Kë dör
ie'pa tō ì sulu wamblë' ká sir poë wé kě yi serku'
e' a' e'pa ë? E' nuí ki idurulune. ¹⁸ ¿Yi a' Skëköl tō

* **3:11** Salmo 95.7-11 † **3:15** Salmo 95.7-8

ichétke: “A' kě döpa_w wé warma a' enu_weke ye' tö ee”? ¿Kě dör ie'pa tö ie' ttè dalö_{se}o'w_a e'pa ě? ¹⁹ Es se' tö isué tö ie'pa kě erblēne ie' mik, e' kue_ki ie'pa kě dē'w_a wé warma Skököl tö ie'pa enu_weke ee.

4

¹ Nies Skököl kablē' se' a tö se' döw_ami ie' tö se' enu_weke e' a. E' kue_ki e' tso'ia e' dalewa se' kawöta e' kkö'nuk tajē dö' se' wēle kě ulà a idō. ² Se' a Skököl ttè buaē e' pakane wēs ie'pa bak ká iaiaē, e'pa a ipakane es. Erē ie'pa kě erblēne imik, e' kue_ki ttè buaē ttsē' ie'pa tö, e' kě dör iie bua' ie'pa a. ³ Se' erblē Skököl mik, e'pa döraw_a ie' tö se' enu_weke e' a. Erē wépa kě erblöku' ie' mik, esepa ché Skököl tö iyēkkuö k_i i' es:

“Ye' ulunek_a ie'pa k_i et_a yö ichétke

ie'pa kě döpa_w wé warma ie'pa enu_wekeyö ee.”*

Ie' tö iché es, erē ie' kanē enewa mik ká i' yöne one et_a. ⁴ Skököl tö iyi ulitane yö' dö ká teröl. Ká de kul t_a ie' eni'. Es itso' kitule wēle Skököl yēkkuö k_i. E' tö ichè:

“Ká de kul et_a ì k_{os} yö'bituitö e' yöne one, e' kue_ki diwö e' w_a ie' kě kanēblēne.”†

E' kue_ki se' w_a ijcher tö moki Skököl tö se' enu_weke e' tso'tke. ⁵ Erē ttè kitule chétkeyö, e' k_i Skököl tö ichè:

“Ie'pa kě döpa_w wé warma ie'pa enu_wekeyö ee.”‡

⁶ Es se' w_a ijcher tö Skököl tö se' enu_weke e' tso'tke se' a. Erē wépa a ttè buaē e' pakane kuaē, e'pa kě dē'w_a, ie'pa tö idalö_{se}o'w_a e' kue_ki. ⁷ E' ukuök_i ta

* **4:3** Salmo 95.11 † **4:4** Génesis 2.2 ‡ **4:5** Salmo 95.11

duas tka tajë etä Skëköl tö ttè e' ë skà pakène se' a ì kit se' blú bak kiè David e' tö e' wa. Ttè kitule ñe' chétkeyö, e' dör i' es:

“Ì cheke Skëköl tö e' ttsé a' tö j'ñe ta, e' tã kē a' er darë'ukwã iyöki.”

Es se' isué tö ikéwö skà mé Skëköl tö se' a as se' döwã ie' se' enuweke e' a, e' kéwö dör j'ñe. ⁸ Josué tö Israel aleripa enuúpa ie' kéwö ska' tã, e' ma Skëköl kē wã ene skà yënene. ⁹ E' wà kiane chē tö Skëköl tö se' enuwëmi wes ie' eni' mik ká i' yö'itö etä es, e' tso'ia wépa dör ie' icha esepa a. ¹⁰ Wépa dewã Skëköl ene e' a, esepa enuraë wes ie' eni' es. ¹¹ E' kueki se' ké e' diché iök shkowã ene e' a as se' kē isie tö ñe'pa kē wã Skëköl ttè iütëne e'pa waköù.

¹² Skëköl ttè dör ttsë'ka, diché tã tajë, e' tö iwakaneweke buaë tkõkã tabè kã yaule di'dië wj'kē iö'kē e' tsatã. Idökewã buaë dö se' er a, se' wiköl a. Ì kos dalërmik se' serke tso' blëule se' er a, ena ì kos bikeitsekese, ese weblekettsaitö tö buaë idir ö sulu idir. ¹³ Se' e' chörakã Skëköl a. Ie' yöki ì kos yö'itö e' kē a e' blënukwã. Ì kos tso' áie ie' wörki. E' kueki se' e' tkõwã darërë ie' ttè a.

Jesús dör se' sacerdote kibi buaë shutë

¹⁴ Se' wã sacerdote kibi tso' eköl, e' dör sacerdotepa ulitane tsatã. E' dör Jesús, ie' dör Skëköl Alà. Ie' mineatke tso' ká jai a se' ttè chök Skëköl a. E' kueki se' kawõtã e' tkõkwã darërëe ie' ttè buaë klö'wëkesö, e' a. ¹⁵ Se' sacerdote kibi e' wa se' wër siarë. Mik ie' bak senuk ká i' ki, etä erë ie' ma'oule ì sulu kos wamblök wes se' es, erë ie' kē wã ì sulu wamblëne yës. E' kueki ie' wã ijcher buaë tö is s'ttsër mik se' ma'orke ì sulu wamblök etä. ¹⁶ E' kueki a' shkõwã Skëköl wörki. Mik s'kimë kiane

et̄a ikiōsō ie' a, kē suar ta'. Ie' tō se' sueke er siarē wa, e' kueki ie' tō se' kimerāē er bua' wa.

5

¹ Wēpa dör sacerdotepa kibipa e'pa kos tso' shukitule iwakpa shua kanebloie imalepa tté chök Skëköl a. Ie'pa kanè dör iyiwak jchëule ena ilè skà merke Skëköl a, ese wakanéuk imalepa nuì olo'yoie. ² Ie'pa dör wēs imalepa es. Ie'pa diché kē dē'ka buaē ì sulu wöklö'woie. Ie'pa weirke siarē wēs imalepa weir ì sulu ulà a es. E' kueki imalepa kē wöblaule íyi buaē wa, arkedö ì sulu a kekraē, esepa wërmi siarē ie'pa wa. ³ Ñies ie'pa wakpa tō ì sulu wambleta', e' kueki ie'pa kawōta iyiwak jchök mè Skëköl a ie'pa nuì ki ñies imalepa nuì ki. ⁴ Kanëblök Skëköl a sacerdote kibiie, e' dör kanè buaē, dalöiërta' taië. Kē yi yōrta' sacerdote kibiie iwák er wa. E' shushteke Skëköl è tō ta itkéka sacerdote kibiie wēs ie' tō Aarón tkē'ka es. ⁵ E' sū Cristo kē e' tkënekā sacerdote kibiie iwák er wa e' kikoka. E' skéie Skëköl tō iché ie' a:

“Be' dör ye' alà;

ì'ñe ye' tō ikkacheke tō ye' dör be' yé.”*

⁶ Ttè kitule skà tō ichè i' es:

“Be' dör sacerdote kekraē wēs Melquisedec ese es.”†

⁷ Mik Jesús tso'ia ká i' ki, et̄a ie' kköyè' Skëköl a taië aneule wì'wìè iè wa ì wa. Skëköl è a ie' yërmittsa duèwa ulà a, e' kueki ie' tō iki' Skëköl a tō ye' yōttsa iulà a. Ie' tō Skëköl dalöieke taië, ittè iuteke buaē, e' kueki ì kiéitö e' iuté Skëköl tō. ⁸ Erè ie' dör Skëköl Alà, erè ie' weine taië, e' wa ie' éna

* 5:5 Salmo 2.7 † 5:6 Salmo 110.4

iane tö wēs s'weir Skëköl ttè dalöiè kuekī. ⁹ Mik ì uk ie' patkēne e' wéitō seraa, etā ie' de S'tsatkōkwakie. Wépa tö ie' ttè iuteke, esepa kōs tsatkè michoë ie' tö. ¹⁰ Ñies Skëköl tö ie' tkéka sacerdote kibiie wēs Melquisedec ese es.

A' erblöke Cristo mik, e' kë olo'yar a' tö

¹¹ Ttè ese tso'ia sa' wā yēno tajē, erē kë a' éna ianuk bet, e' kuekī iwà pakè a' a e' dör darērē. ¹²⁻¹³ Ká iaiaë a' erblē'mi Cristo mik, ikkè tā warma a' detke s'wöbla'ukwakpaie. Erē a' skà kianene wöbla'wè Skëköl ttè tsawe tottola ese wa. A' dör wēs ala'rla es kë a' chkè darērē ñar, tso' tsu' è mik. Kam a' a iwēr tö ì dör buaë ì dör suluë. ¹⁴ E' skéie chkè darērē ese dör s'wöblauetke esepa a. Ie'pa a iwēnetke tö ì dör buaë ì dör suluë. E' kuekī ie'pa éna iane mik tā buaë idir mik tā sulu idir.

6

¹ E' kuekī Cristo tté tsá wa s'wöblane, e' è kë charia këkraë. E' skéie Cristo tté kī tso' tajē, ese wa se' kī e' yuō as se' yör iskië wēs se' kibirwā es. Kë se' kàne e' wöbla'ukne Cristo tté tsá jchertke se' wā, ese wa. Se' wā ijchertke tö s'kawötā ì sulu nuí kī s'duöwami, ese kōs olo'yök. Se' wā ijchertke tö s'kawötā erblök Skëköl è mik. ² S'wöskuè tté ena s'ulà mùka s'yamipa kī ese tté wa se' wöbla'netke. S'duulewā shkerdakane ena s'weir michoë ese tté jchertke se' wā. ³ E' kuekī kë se' e' wöbla'ukia ttè ese wa. E' skéie se' kī e' yuō Cristo ttè skà tso'ia ese wa. Skëköl tö ikéwö mé se' a, e' tā iwēraësö es.

⁴ Wépa wōa ká ñine'bak Cristo ttè wa, erē e'pa tö ilo'yé, e' tā ¿wēs kawö mermine ie'pa a er mane'ukne? Ì buaë mé Skëköl tö se' a, e' kak ttsëule

ie'pa wā. Wiköl Batse'r dē'ñak ie'pa kī. ⁵ Ie'pa éna iane tō Skököl ttē dör buaë. Skököl kēwō olo tā tajē datske aishkuō tā, e' diché kak sūle ie'pa wā. ⁶ E' kōs ttsēule ie'pa wā, e' watéttsā ie'pa tō, e' tā ʒwēs ie'pa dōmine e' ska'? E' dör wēs ie'pa tso'ne Skököl Alà ttōkwane wötēwane krus mik es. Ie'pa tso' ie' wayuök sulitane wō wa. ⁷ Se' dör wēs tē es. Íyi kuatkēne ikī, kalī yēne ikī buaë, warma e' wà tskirmi buaë wà wörmi buaë wēs iwák kī ikiane es. Tē ese a Skököl er buaë chōraë. ⁸ Erē tē e' kī dika'chka tskine, kualkō tskine, ì tskine, e' tā e' kē dör ìe bua'. Kukur tā iwayēnarketke ì sulu a tā iñardawa.

⁹ A yamipa dalēr tajē sa' éna, sa' ttōke a' tā es, erē mokī sa' iklō'weke tō a' shkōke buaë s'tsatkē ñalé kī. A' kē dör wēs wépa tō Cristo watéttsā esepa es. ¹⁰ Skököl dör yēsýsē. A' kanēblōke buaë ie' a. A' tō s'batse'r malēpa kīmeke buaë, e' wekeiā a' tō buaë. E' wa iwēnewā tō mokī a' éna Skököl dalēr. E' kōs kē ska' ie' er chōpawa. ¹¹ Erē sa' kī ikiane tō a' ulitane tō, ì buaë weke a' tō, ese kī ù er bua' wa dō ibata ekkē. Es ì buaë kōs panekesō, e' wà dōraë a' ulà a da'aie. ¹² Sa' kē kī ikiane tō a' bikēr. E' skéie sa' kī ikiane tō a' dō wēs wépa erblōtā' mokī Skököl mik esepa es. Ì muk Skököl kablē' se' a, e' wà panekesō enaë, e' wa iwà dōraë se' ulà a.

Se' erblōmi Skököl kablē' se' a, e' mik

¹³ Mik Skököl kablē' Abraham a, etā ie' kē kablēne yi skà ttō wa. Ie' kablē' iwák ttō wa, kē yi ku' ie' tsata e' kuēki. ¹⁴ Ie' tō iyē' Abraham a: “Mokī ye' ichè tō ye' er buaë chōraë be' a tajē. Be' aleripa

alöweraëyö tajë.”* 15 Ttè e' wà pané Abraham tö enaë ta Skëköl kablë'ia, e' wà de iulà a. 16 Moki mik se' tö ttè mé yi a, eta imekesö yi dör se' tsata, ese ttö wa. Mik se' tö ttè métke es, eta ttè e' ki kè ì skà ku'ia chë. 17 Es ñies Skëköl ki ikiane kkachë wöshak wépa a ikablë' esepa a tö moki iwà döraë ie'pa ulà a, kè imane'wepaneitö yës. E' kuëki ikablë' iwák ttö wa. 18 Es se' éna iane buaë tö Skëköl tö ittè mé se' a iwák ttö wa, e' kè mane'wepaneitö yës, ie' kè kachöta' e' kuëki. Ie' tö ittè mé se' a iwák ttö wa tö se' erblöke ie' mik e'pa tsatkeraëitö. E' tö se' er pableke buaë. Ttè e' wà paneke se' tö kröröë, e' a se' e' tköwa darërë këkraë. 19-20 Ttè e' wà paneke se' tö, e' tö se' tkéwa darërëë wës tabechka tso' kanò wöklö'woie dayë shua es. Jesús míkane se' yöki kewe ká jaí a. Eë ie' tso' Skëköl wé kibi e' úshu batse'r taië shute, e' a. Úshu e' kköiëule àr datsi' buririë shukuar e' wa, e' etmik ie' tso' se' tté chök këkraë Skëköl wörki. Es ie' de se' sacerdote kibi këkraë wës Melquisedec ese es.

7

Jesús dör sacerdote kibi wës Melquisedec ese es

1 Melquisedec bak ká kiè Salem e' blúie. Ñies ie' kanëblë' sacerdoteie Skëköl dör íyi ulitane tsata e' a. Abraham e' ali'ka blu'pa skel wa ilayök Lot minetser e'pa ki. Mik Abraham dotkene iu a, eta Melquisedec dettsa ie' ñaletsuk ta ikié Skëköl a as e' er buaë chö ie' a. 2 Ñies dalì kos dë'ne Abram ulà a ñippè shua, e' blatëitö dökä dabop, e' eyök méitö Melquisedec a. S'kiè Melquisedec, e' wà kiane chë “sene yösyësë e' blú.” Ñies ie' dör ká kiè Salem, e'

* 6:14 Génesis 22.17

blú. Salem, e' wà kiane ch̀e “sene b̀erè,” e' kuèkì ñies ie' dör sene b̀erè blú. ³ Kè se' wà ijcher tō yì dör iyè, yi dör imì, yi dör iditséwö, mik ikunè ö mik idu'wà. E' kòs kè ku' kitule Skèköl yèkkuö kì. E' kuèkì se' tō ichèmi tō ie' dör sacerdote kè ertà'wa wès Skèköl Alà es.

⁴ Ibikeitsö buaè, e' tã a' wà ijcherdaè tō Melquisedec dalöièrtã' taiè sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa kòs tsatã. Abraham dör se' yè bak kã iaiãè dalöièrtã' taiè ese. Ñippè shuã ibolökpa dalì de ie' ulà a, e' blatéitö dökã dabop, e' eyök tsã méitö Melquisedec a. ⁵ Leví aleripa yè tsã dör Abraham wès Israel aleripa malepa es. Leví aleripa è meneat sacerdotepaie. Ie'pa dör Israel aleripa malepa yamipa, erè itso' kitule Moisés ttè dalöièno, e' kì tō Israel aleripa kòs kawötã iíyì kòs blatök dökã dabop, tã e' eyök tsã muk Leví aleripa a. ⁶ Skèköl kablè' Abraham a tō ie' döraè skèkèpa taiè. Erè Melquisedec kè dör Leví aleri, erè e' a Abraham tō iíyì tsã mé. Ñies Melquisedec tō ikié Skèköl a as e' er buaè chõ Abraham a. ⁷ Sulitane wà ijcher tō yì tō e' ché o'ka a, ese wák dör yi a iyène e' tsatã. ⁸ Israel aleripa tō iíyì tsã meke sacerdotepa duötã'wã esepa a. Erè Skèköl yèkkuö tō Melquisedec ch̀e wès ie' tso'ia ttsè'ka es. ⁹⁻¹⁰ Mik Abraham tō iíyì tsã mé Melquisedec a, etã Leví kam kur. Erè se' tō ichèmi tō Leví aleripa bak tō iíyì tsã mé Melquisedec a Abraham wa, Abraham dör ie'pa yè tsã e' kuèkì.

¹¹ Ttè dalöièno me' Skèköl tō Israel aleripa a Moisés wa, e' ichè tō Leví aleripa è meneat sacerdotepaie Israel aleripa ttè chõk Skèköl a as e'

tö ie'pa nuì olo'yö. Erë e' mú a nuì olo'yarmi se' kî sêraa, e'ma kë sacerdote ské kua'kî kianeia. E' kuekî Skëköl tö sacerdote ské patké. E' kë dör Leví aleripa e' eköl wës Aarón es. Ie' dör sacerdote wës Melquisedec ese es. ¹² Sacerdote wësêpa ské maneone kua'kî, e' ta ñies ttè dalöiëno tsá e' kawöta mane'wëttsa. ¹³⁻¹⁴ Sacerdote ské patké' Skëköl tö chëyö a' a, e' dör Skëkëpa Jesús. E' kë dör Leví aleripa eköl. Sulitane wä ijcher buaë tö ie' dör Judá aleri. Moisés kë wä ì yëule tö Judá aleripa dömi sacerdoteie. E' kuekî kë ie' aleri isie tkëuleka sacerdoteie.

¹⁵ Sacerdote ské tkënekane kua'kî wës Melquisedec ese es, e' ta se' éna iwà ane tö ñies ttè dalöiëno meneat Moisés a e' maneonettsa. ¹⁶⁻¹⁷ Skëköl yëkkuö kî itso' kitule tö ie' tö Jesús a iché i' es:

“Be' dör sacerdote këkraë wës Melquisedec ese es.”*

E' kuekî se' wä ijcher tö Jesús kë tkëneka sacerdoteie ie' ditséwö wa wës Moisés ttè kî itso' kitule es. Ie' de sacerdoteie ie' ser michoë, kë duöta'wa, e' diché wa. ¹⁸⁻¹⁹ Moisés ttè dalöiëno bak kenet, e' kë a yi onuk buaë yësyësë Skëköl wöa. E' kë diché ta', kë dör ñie bua' ese woie. E' kuekî ttè e' maneonettsa. E' skéie ttè pa'alî wä panekesö kröröe e' dör ibua'ie ttè këchke tsata, e' wa se' e' batsöwami buaë Skëköl mik kë kî ì sulu nuí ta'ia.

²⁰ Ñies mik Skëköl tö Jesús tkë'ka sacerdoteie, etä ie' kablë'ia iwák ttö wa tö ikaneblö michoë sacerdoteie. Ie' kë kablëne es sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa a. ²¹ Erë mik ie' tö Jesús tkë'ka sacerdoteie, etä ie' kablë'ia iwák ttö wa ttè i' wa:

* 7:16-17 Salmo 110.4

“Be' dör sacerdote këkraë.

Ye' kablé be' a ye' wák ttõ wa, e' kë olo'yepayö yës.”†
 22 Es Skëköl kablë' Jesús a, e' wa se' wa ijcher moki
 tö ttè pa'ali mène se' a, e' dör bua'iewa ttè këchke
 mène Israel aleripa a e' tsata. Jesús wa se' wa ijcher
 yësyësë tö iwà suerasö.

23 Nies sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa
 duötawä, e' kueki ie'pa kë a kanëblëne këkraë.
 E' kueki ie'pa ské tkëuleka taië. 24 Erë Jesús ser
 michoë, e' kueki ie' kë skéie yi tkënučka. 25 Wëpa
 kos shkökewä Skëköl wörki Jesús batamik, esepa
 ttè chök ie' tso'ie këkraë Skëköl a, e' kueki ie'pa kos
 tsatkërmi ie' a buaë këkraë.

26 Es se' isuë tö Jesús dör sacerdote kibiie chökle.
 Ie' dör batse'r. Kë ì sulu ku' iki, kë iauleka sene
 sulusi wa. Ie' butsulettsa pë' sulusipa yöki. Skëköl
 tö ie' tkéka ká jai a iyi ulitane tsata. Sacerdote ese
 kiane se' ki. 27 Ie' kë dör wës sacerdote kibi malepa
 es. Ká bit ta ie'pa kawöta iyiwak jchök mè Skëköl a
 ie'pa nuì kueki. E' ukuöki ta iyiwak kí jchekerakitö
 mè Skëköl a imalepa nuì kueki. Erë e' kos skéie
 Jesús e' me'ttsa ttëwä etökicha ë se' nuì patuoie, e'
 kë skä tköpaia. 28 Wëpa tkëuleka sacerdotepa kibiie
 Moisés ttè wa, moki e'pa dör wës s'malepa es, kë
 diché dë'ka e' kkö'nuk buaë yësyësë. Erë Moisés ttè
 kite, e' ukuöki ta Skëköl kablë' iwák ttõ wa tö ie' alà
 tkërdaka se' sacerdote kibiie, e' dör se' sacerdote
 kibi yöbië bua'iewa yësyësë e'.

8

Jesús dör ttè pa'ali me' Skëköl tö, e' wakanéukwak

† 7:21 Salmo 110.4

¹ Ì kòs cheratse sa' tō e' wà dör i': Jesús tso' se' wà sacerdote kibiie. Ie' tkër dalöiërta' taië ká jài a Skëköl ulà bua'kka. ² Ie' dör se' sacerdote kibi. Ie' tso' iwakanéuk Skëköl wé batse'r chökke tso' ká jài a e' a. E' kë yöne s'ditsö wà, e' yö' ie' wák tō.

³ Sacerdote kibi kòs tkënekà iyiwak tso'rak iwà jchè mè Skëköl a ena ì skà mekerakitö, e' wakanéuk imalepa tsatkoie ie'pa nuì ulà a. E' kuëkì Jesucristo kawöta ñies ilè muk Skëköl a se' tsatkoie. ⁴ Erë ie' kë tō ikanewëku' ká i' a, iwakanewëkeitö ká jài a. Moisés ttè dalöiëno tō ichè tō Leví aleripa ë tkërkami sacerdoteie. E' kuëkì Jesús mú tō iwakanewëke ká i' a, e'ma ie' kë tkënkà sacerdoteie, ie' kë dör Leví aleri e' kuëkì. ⁵ Ì kanewëke sacerdotepa tō ká i' a, ese dör ibua'ie tso' ká jài a, e' kleeke ie'pa tō ká i' a. E' dör wës ibak Moisés ta es. Mik Moisés tō u yueketke Skëköl a, eta Skëköl tō iché ie' a: “Ittsö, ì kòs yuö wës be' a ikkayëne Sinaí kébata a e' suë.” E' kuëkì se' wà ijcher tō Skëköl wé kibi tso' ká i' a, e' dör ichökke tso' ká jài a e' klí ë. ⁶ Erë Jesús tkënekà se' sacerdote kibiie, e' wakanewëkeitö buaë sacerdotepa tso' ká i' a e'pa tsata. Ñies ie' batamik ì muk Skëköl kablè' se' a ttè pa'alì wa, e' dör ibua'ie. E' kuëkì ttè e' dör buaë shütë ttè këchke tsata.

Ttè tsá mène Israel aleripa a, e' kë dalöta'ia

⁷ Ttè tsá mène Israel aleripa a, e' mú dör wë' as Skëköl tō se' kiöwà buaë, e'ma ttè skà pa'alì kë kianukia. ⁸ Erë ie' isué tō ie'pa kë wà ttè tsá mène ie'pa a, e' wà iütëne buaë. E' kuëkì itso' kitule Skëköl yëkkuö kì e' tō ie'pa chè i' es: “Skëköl tō ichè: Aishkuö ta kawö döraë,

e' k_éwö ska' ta ye' tö ttè pa'al_i meraë Israel wakpa
a ena Judá wakpa a.

⁹ Ttè e' k_é dör wes ttè tsá me' ye' tö ie'pa yépa bak
ká iaiaë e'pa a es.

Ttè e' me'yö ie'pa a mik ie'pa ulaië'yö er bua' wa
ibak klöulewā Egipto e' yottsaië eta.

Erë ttè me'yö ie'pa a, e' wà k_é i_utène ie'pa wā,
e' kuëki ye' tö ie'pa me'at.

¹⁰ Ñies Skököl tö ichè:

Ttè pa'al_i meraëyö Israel aleripa a aishkuö ta, e'
dör i' es:

Ye' ttè dalöiëno e' merdaë ie'pa er a,

ta ie'pa tö ii_uteraë er bua' wa iwákpa er wa.

Ye' döraë ie'pa Kököl,

ta ie'pa döraë ye' icha.

¹¹ Ie'pa k_os, tsitsirpa dō k_ék_épa,

e'pa batsdaë ye' mik.

E' kuëki k_é ikiarpaia tö yi tö iyamipa ö o'ka
wöbla'weia as ibats ye' mik.

¹² Ì sulu k_os wamblekerakitö, e' nu_i olo'yeraëyö
ie'pa ki,

k_é ibikeitsepaiayö.”*

¹³ Es Skököl tö ichè tö ttè pa'al_i meraëitö se' a. E' wa

ie' tso' ichök tö ttè tsá mène, e' dör k_échke wöitewā.

Ì k_os ianewatke k_échke, e' bet ta k_é iku'ia.

9

Cristo dewā Skököl wé a ká jai a se' tté chök

¹ Ttè dalöiëno tsá me' Skököl tö Israel aleripa a,
e' a ttè tso' tö wes ie'pa kawöta Skököl dalöië e'
wakanéuk. Ñies ie'pa wā u tso' etkue batse'r ká

* **8:12** Jeremías 31.31-34

i' a iwakanéwoie. ² Ie'pa tö u yö' Skëköl dalöie e' wakanéwoie, e' blatérakitö böt. Úshu kéwe e' kiè úshu batse'r. Úshu e' a bö'wö taloka tso' et, ñies ka' tso' et, e' ki pan meke Skëköl a, ese me'r. ³ Úshu skà tso' datsi' buririë shukuar, e' etmik, e' kiè úshu batse'r taië shute. ⁴ Úshu e' a ka' tso' yöule orochka wa íyi masmas ña'woie Skëköl a e'. Ñies kalkuö tkër ek, e' paiëulewà orochka wa. Kalkuö e' shuà tkà' tso' etk yöule orochka wa. Tkà' e' a chkè me' Skëköl tö Israel aleripa a kiè maná, e' kak tso' blëule. Ñies kalkuö ñe' shuà Aarón shko kéli përi tskineka, e' tso' blëule. Ñies ishüà ák tak tso' böt, e' ki Skëköl tö ittè dalöiëno kit. Kalkuö e' kiè Ttè Mène Ñì A Kélkuö. ⁵ Kalkuö e' bata ki Skëköl biyöchökwak pik ta' kiè kërüb, e' diököl tulur böt. E' tö se' a iwà kkacheke tö Skëköl olo tso' eë. Ipiik meuleka kalkuö kköshto bata ki, eë Israel aleripa nuì olo'yarke. Erè i' ta' íyi ekkè kë wà pakanuktsa ye' a iskië.

⁶ Es íyi ulitane bak kaneoule buaë Skëköl wé a, ta' sacerdotepa bak shkökwa kékraë úshu batse'r e' a iwakanéuk. ⁷ Erè sacerdotè kibi, e' è a kawö tso' shkowà úshu skà tso' dör batse'r taië shute e' a. Eë ie' döwami etökicha è duas wa duas wa. Mik ie' mi'kewà eë, età ie' wà iyiwak pë mi'ke mè Skëköl a e' nuì ki, ñies ì sulu wamblé pë' malepa tö kë wà jcher ie'pa wà, ese nuì ki. ⁸ E' kos wa Wiköl Batse'r tö se' a iwà kkacheke tö úshu batse'r, e' wakaneorkeia, e' dalewa kë sulitane döpa wà úshu batse'r taië shute e' a. ⁹⁻¹⁰ Ì kos kaneweke ju-diowak sacerdotepa tö ttè dalöiëno tsá mène ie'pa a, e' wa, e' dör chkeie, di'yeie, se' batse'weie, ese

kos dör s'pa kikkē ã batse'woie. E' tō se' kimeke kam ttē manerne e' dalewa ã. E' kuēki ì meke ie'pa tō Skēkōl a idalōie e' wakanéwoie, ñies iyiwak kos jcheke mē ie' a se' nuì ki, ese kos kē a wēpa tō ie' dalōieke es, esepa erbikē pairinuk. Ie'pa ittse tō inuì tso'ia ie'pa ki. Erē ì kos kaneweke ie'pa tō Skēkōl wé a, e' tō ttē pa'alì mé Skēkōl tō se' a Jesús batamik, e' wà kkacheke ì ñe ta.

¹¹ Cristo dē'bitubak. Ie' dör se' sacerdote kibi. Ie' dör ttē buaē pa'alì me' Skēkōl tō se' a e' wakanéukwak. Ie' dur iwakanéuk Skēkōl wé tso' ká jaì a, e' a. Skēkōl wé e' kē yöne s'ditsö wā, e' kē dör wes íyi tso' ká i' a es. E' kuēki Skēkōl wé e' dör buaē shute itso' ká i' a e' tsata. ¹² Etökicha ãme Cristo dewā Skēkōl wé tso' ká jaì a e' shu batse'r tajē shute, e' a s'tsatkoie. Ì wé ie' tō ee, e' dör wē', kē ie' mi'pane iskà kanéukne. Mik ie' dewā ee, etā kē ie' wā chibo ö baka pē mène mē Skēkōl a se' nuì ki. E' skéie ie' wák kötewā e' pē mí ie' wā. Es ie' tō se' yettsa michoē se' nuì ulà a. ¹³ Wēpa bak ttē kēchke dikia, esepa iane ñá, e' ta chibo pē ö baka wē'ñe pē ese sklippeke sacerdotepa tō ie'pa ki ö isalema baka alaki pupula ña'weke ese muluchka diöbléka di' wa e' sklippekerakitö ie'pa ki. Mokì e' tō ie'pa pa kikkē batse'wéne paiklé. ¹⁴ Erē e' dör es, e' yita buaē Cristo pē diché ta' tajē iyiwak pē tsata. Skēkōl Wikōl yöbiē, e' batamik ie' wák e' me'ttsa ttewā se' skéie wes iyiwak kē ki ì sulu ku' mē Skēkōl a ese es. Ie' pē tō se' erbikē paiklèmi ì sulu nuì ki s'duowami ese yöki as se' tō Skēkōl chök e' dalöö.

¹⁵ Jesucristo dör ttē pa'alì me' Skēkōl tō se' a, e' wakanéukwak. Ì sulu kos wamblè' wēpa bak ttē tsá mène e' dikia e'pa tō, e' nuì ulà a ie'pa

yēnettsa Jesús kötəwə krus mik e' batamik. Ñies e' batamik ì buaë yöbië muk Skëköl kablë' wəpa klöḡ'bakitö aş idö ie' ichaie esepa a, e' döraë ie'pa ulà a. ¹⁶⁻¹⁷ Ye' tō iwà pakè a' a i' es: Kam s'duḡwə e' yökḡ s'wöblane ì mekesö s'yamipa a, ese yëkkuö mukat. Yëkkuö e' wà kě merpa, yi tō imé ese tso'ia ttsë'ka e' dalewa. Iwak blënewa, e' ě ta imermi. E' kueḡ s'kawötə isaukwə bua'ie tō yi tō imé, ese wák blënewatke yëkkuö e' wakanéwomi. ¹⁸ Es ñies ttè tsá mène, e' mène iyiwak jchëule e' pě tène ese wa. ¹⁹ Ttè tsá mène dalöiëno, e' wà paka' Moisés tō Israel aleripa kḡs a. E' ukuökḡ tə chibo ena baka wë'ñe pě shütékaitö di' wa. E' sklippéitö yëkkuö kḡ Skëköl ttè dalöiëno tso' kitule e' kḡ, ñies e' sklippéitö Israel aleripa kḡs kḡ kal kiè hisopo e' ulatska mik datsi'tak batsë rratulewə e' wa. ²⁰ E' wekeitö tə icheramitö i' es: “Pě i' dör iwà kkachöie tō ttè mē Skëköl tō se' a e' tsá kaneḡnemitke.” ²¹ E' sḡ Skëköl wé ena ì kḡs tso'ia Skëköl dalöië e' wakanéwoie, ñies ese kḡ Moisés tō pě sklippé. ²² Mokḡ ttè dalöiëno tsá mène, e' wa tə tsir etə İyi ulitane batse'wekene pě wa. Ñies e' tō ichè tō iyiwak jchëule ese pě kě tène, e' tə se' nuḡ kě olonuk se' kḡ. ²³ İyi tso' Skëköl wé tso' ká i' a e' a, e' dör ì tso' Skëköl wé tso' ká jai a, e' klí ě. İyi ekkë kawötə batse'wè iyiwak jchëule mē Skëköl a, ese pě wa. Erë Skëköl wé a İyi tso' ká jai a, e' kawötə batse'wè ì dör buaë shutë iyiwak pě tsatə, ese wa.

²⁴ İ buaë e' dör Cristo. Ie' kě dē'wə Skëköl wé shḡ batse'r yöne s'ditsö wə tso' ká i' a, e' a. E' dör ibua'ie tso' ká jai a, e' klí ě. E' skéie ie' de ká jai a Skëköl wé chökle e' a, eḡ ie' tso' Skëköl a se' ttè chök. ²⁵ Judiowak sacerdotepa kibipa, e'pa

kawöta shkökwa Skököl wé shu batse'r taië shute, e' a iyiwak pé muk Skököl a se' nuì ki duas bik ekkè etökicha etökicha. Erè Jesús kè dè'wa taië wés ie'pa es. ²⁶ Imú dör es, e'ma ká i' yöne dō ikkè ta, etā ie' kawöta e' muktsa ttèwa duas bit ekkè. Erè e' kè dör es. E' skéie, i'ñe ta mik ká i' erkewatke, etā ie' de e' muktsa ttèwa se' skéie etökicha è se' nuì kos paiklottsä. ²⁷ Sulitane a kawö meneat duökwa etökicha è, e' ukuöki ta se' shulirdaè. ²⁸ Es ñies Cristo e' me'ttsa ttèwa etökicha è, se' taië e' nuì paiklottsä. Ie' skà dörane, erè e' kè dör se' nuì shulök. Ie' dörane wépa tso' ie' panuk esepa tsatkök.

10

Ttè dalöiëno kè a se' nuì pairinuktsa

¹ Ttè dalöiëno mène ká iaiaë Moisés wa, e' dör ì bua'ie doia se' a Cristo batamik aishkuö ta, e' biyö yöne. E' dör wés ilo es, kè dör iwà chök. E' kueki ttè e' kè a wépa dökewa Skököl ska' iyiwak jchök mè ie' a kekraè duas bik ekkè esepa batse'onuk da'a. ² Ttè e' mú a ie'pa nuì pairinetsa moki, e'ma ie'pa er kè tō ie'pa kkatēpaia ta ie'pa kè tō iyiwak jchēpaia mè Skököl a. ³ Erè e' kè dör es. E' skéie mik ie'pa tō iyiwak jcheke mè Skököl a duas bit ekkè, etā e' tō ie'pa er awekene ì sulu wamblekerakitō ese ska'. ⁴ E' wà dör tō se' nuì kè pairirpattsä baka wè'ñe pé wa ena chibo pé wa.

⁵ E' kueki mik Cristo dökette ká i' a, etā ì tso' kitule Skököl yekkuö ki, e' chéitō Skököl a, e' tō ichè i' es:

“Iyiwak jcheke mè be' a ena ilè skà tso' mè be' a, e' kè kiane be' ki.

Erë be' tō ye' yueketke s'ditsöie chkà ta' diché ta'.

⁶ Iyiwak jcheke ña'wè wa'ñe be' a ena ilè skà tso' mè be' a nuì paikloie, e' kē wër bua' be' wa."

⁷ E' ukuöki ta' Cristo tō iché Skököl a: "A Skököl, i' ye' dur ì kiane be' ki wè e' woie, wës ye' ttè tso' kitule be' yëkkuö ki es."*

⁸ Kewe ie' tō iché Skököl a: "Iyiwak jcheke mè be' a ena ilè skà tso' mè be' a, ñies iyiwak jcheke ña'wè wa'ñe be' a nuì paikloie, ese kōs kē kiane be' ki, kē iwër bua' be' wa." Erë ie' tō iché es, erë ese kōs yè'atbakitō dalöie Skököl ttè dalöiëno tso'tke kitule e' ki. ⁹ E' ukuöki ta' ie' tō iché: "A Skököl, i' ye' dur ì kiane be' ki wè e' woie." E' wa se' éna iane tō iyiwak jcheke ie'pa tō ttè tsá dikia ese kōs skéttsa Skököl tō iské pa'alì mokane, e' dör Cristo kötewa se' skéie e'. ¹⁰ Ì kiane Skököl ki e' wà o' Jesucristo tō. Ie' wák e' me'ttsa ttèwa se' skéie etökicha ë, kē skà tteta'waja. E' kueki Skököl tō se' batseo'.

¹¹ Kekraë judiowak sacerdotepa tō iwakaneweke. Ká bit ta' ie'pa tō iyiwak jcheke mè Skököl a sene sulu nuì ki. E' ë kaneweke ie'pa tō taië kekraë, erë e' kē a nuì pairinuktsa.

¹² Erë Jesucristo e' me'ttsa ttèwa se' nuì skéie etökicha ë, kē skà tteta'waja, e' ukuöki ta' ká jai a ie' tkè'ka dalöier'ta' taië Skököl ulà bua'kka. ¹³ Eë ie' tkër Skököl e' aléka ibolökpa kōs ki, e' mekerö ie' klö dikia e' panuk. ¹⁴ Ie' e' me'ttsa ttèwa se' skéie etökicha ë, e' wa wépa dör ie' icha, esepa batse'wéitō buaë ichökle Skököl a etökicha ë, kē batse'wè kianeia.

---

* **10:7** Salmo 40.6-8

15 Ñies Wiköl Batse'r tō ichè tō e' dör moki. Ie' tō iché Skëköl yëkkuö k_i i' es:

16 “Kawö dōraë t_a ye' tō ttè p_a'a_li meraë ie'p_a a, e' tō ichè i' es:

Ye' ttè dalöiëno e' merdaë ie'p_a e_r a, et_a ie'p_a tō ii_uteraë e_r bua' wa iwákpa e_r wa.

17 Ie'p_a e' wamblö sulu k_os,

kë e' bikitsepaia ye' tō.”†

18 Es se' éna iane tō se' nuì olo'yane se' k_i, kë se' kawötai_a ì skà muk Skëköl a se' nuì k_i.

Se' a kawö mène shkōwā Skëköl wörki

19 A yamipa, e' kuek_i i'ñe t_a se' dōwami buaë Skëköl dör batse'r taië shute e' ska', kë suarta', Jesús kötew_a ipé tène taië, e' batamik. 20 Kë yi dōt_a'w_a Skëköl wörki éanas w_es kë yi dē'w_a éanas Skëköl wé úshu nanetkëar datsi' buririë wa e' etmik es. Erë Jesús kötew_a se' skéie e' ché datsi'ukuö jchënane e' tō. E' wa ñal_a p_a'a_li dō Skëköl ska', e' kköyē'tts_a ie' tō se' a, e' dör sene michoë e' ñalé.

21 Jesús dör se' sacerdote taië. Ie' dör se' dör Skëköl icha, e'p_a k_os wökir. 22 E' kuek_i se' shkōw_a Skëköl wörki e_r moki wa ena e_rblè ie' mik yësyësé e' wa. Se' e_rbikè sulu e' pairiuletts_a. Se' batse'ouletke, e' dör w_es s'p_a skuè buaë manene di' maneneë wa es. 23 Skëköl ttō mokië. Ì uk ie' kablè' se' a, e' weraëitō. E' wà panekesō kröröë. E' kuek_i se' e' tkōw_a darërè ttè e' a, kë tō ibikeitsè böt böt. 24 A' tō ibikeitsō tō w_es a' a ñi kimermi as a' k_i ñi dalëritsō buaë, ñies as a' tō ì buaë k_i ù taië ñi kimoie. 25 Se' ñi dapa'uke, e' kë olo'yar a' tō w_es se' welepa wöblane iwamblök es. E' skéie a' e_r k_i diché iō ñita. E' yita

† 10:17 Jeremías 31.33,34

mik se' tō isuē tō Skēkēpa Jesús datskene, e' kēwō dōkewatke, etā a' er kī diché iērmi ñitā.

²⁶ Ttè mokiē e' jchertke se' wā, erē e' ukuōkī tā ì sulu wamblekeiasō wōbla wa, e' tā kē ì ku'ia jchè mè Skēkōl a e' nuí olo'yoie se' kī. ²⁷ Iwamblésō es, e' tā s'pauirke shulè wa, e' è tso' se' panuk. E' dōr bō' ñarke taiē wa Skēkōl tō ibolōkpa ewerawa e'. ²⁸ Kā iaiaē yi tō ttè dalōiēno me'at Moisés tō, e' dalōsewēwā tā ikkatōkwakpa dōr bōl ò mañal, e' tā ese wák ttekewā kē ulé klōule. ²⁹ E' dōr es, e' tā wēpa tō Skēkōl Alà dalōsewēwā ¿wes esepa kē weirpa taiē shute? Jesús pē wa ttè pa'alī mène se' a e' wakaneone, e' pē tuē taiē e' wa ie'pa batse'one, erē isuēkerakitō wes se' èse pē es. Ñies Skēkōl Wikōl er buaē ché se' a, e' chekerakitō suluē. ¿Wes ie'pa tkōmishkar e' nuí ulà a? ³⁰ Skēkōl mik se' bātse e' tō ichè iyēkkuō kī i' es: “Ye' è wōkī iské wērke wē. Yi tō ì sulu wamblé ese ské wērayō ikī.” † Ñies ichéitō: “Skēkōl icha kōs esepa shuleraē ie' tō.” § ³¹ ¡se' arwa Skēkōl chōk ulà a weinuk, e' dōr siarē ichōk!

³² Erē a' éna ianú tō mik kuaē Skēkōl tō a' er ñi o' Jesús tté buaē wa, e' kēwō ska' tā pē' tō a' we'ik siarē Jesús tté buaē kuēkī. Erē e' kōs dalē'ttsē' a' tō er bua' wa. ³³ Mikle tā pē' tō a' yē' suluē, ie'pa tō a' we'ik siarē sulitane wōrkī. Mikle tā a' wák er wa a' e' ché weinuk wēpa weirke es esepa tā. ³⁴ Wēpa wōtēne s'wōto wé a Jesús tté kuēkī, esepa su' a' tō er siarē wa, ie'pa kīme' a' tō. A' wā ijcher tō ì bua'ie kē ertā'wa ese tso' taiē a' wā ká jaì a, e' kuēkī mik pē' tō a' íy kōs yē'lur a' yōkī, etā e' dalē'ttsē' a' tō

† 10:30 Deuteronomio 32.35 § 10:30 Deuteronomio 32.36

ttsë'ne bua' wa. ³⁵ A' kē e' ökwa a' weirke e' yöki, e' ské merdaē a' a' tajiē, e' kueki iwöklö'ú a' tō darērē. ³⁶ A' weirke e' dalē'ttsök a' kawōta bēre er bua' wa as a' tō iù wes Skököl ki ikiane es, ñies as ì buaē muk a' a' ie' kablē' e' mütö. ³⁷ E' dör wes itso' kitule Skököl yēkkuö ki es, e' tō Cristo tté chē i' es:

“Wé kawōta dök e' datse kukuie,
e' kē ki kawö tköpa tajiē.

³⁸ Erē wēpa dör ye' icha serke yēsyesē,
eseпа erblē buaē ye' mik, e' kueki ie'pa ser michoē.
Erē ie'pa wēpa suanékā tā ye' ttē olo'yérakitö,
e' tā kē ye' wa ie'pa wērpaia buaē.”*

Es itso' kitule Skököl yēkkuö ki. ³⁹ Erē se' kē dör wes wēpa tō Jesús tté buaē e' olo'yé esepa es. Ie'pa weirdaē siarē aishkuö tā. Se' erblöke buaē Jesús mik, e' kueki se' tsatkērdaē.

11

Se' erblö Skököl mik wes kēkēpa bak ká iaiäē erblē' imik es

¹ Erblē Skököl mik, e' wà kiane chē tō se' tō iklö'wé mokijē tō ì muk ie' kablē' panekesö, e' meraëitö se' a. Erē e' kē wërta' i'ñe tā, erē se' tō iklö'wé yēsyesē tō iwà suerasö. ² Se' yēpa bak ká iaiäē, e'pa bak erblök Skököl mik, e' kueki ie'pa yē' ie' tō tō ie'pa dör buaē ie' wöa.

³ Se' erblöke Skököl mik, e' kueki se' wä ijcher tō ie' tō iyi ulitane yö' iwák ttē wa. E' wà kiane chē tō ì kos wërta' suésö i'ñe tā, e' yöne ì kē wërta', e' ē wa.

⁴ Abel erblē' Skököl mik, e' kueki ì mé ie' tō Skököl a inuì ki, e' dör bua'ie ì mé Caín tō, e' tsata. Abel erblē Skököl mik, e' kueki Skököl tō ie' klö'wé wes

* **10:38** Habacuc 2.3-4

pë' buaë yësyësë es. Ñies ì mé ie' tō Skëköl a e' wër buaë Skëköl wa. Ie' blënewabak ká iaiaë, erë ie' erblé Skëköl mik, e' tté pakarkeia i' ñe ta.

⁵ Enoc erblë' Skëköl mik, e' kueki ie' kë blënewa. Ie' minetsër ttsë'ka Skëköl wa, e' kueki kë yi wa ie' nu kune. Skëköl yëkkuö ichè tō kam Enoc mi'tser Skëköl wa, e' yöki ie' wër buaë Skëköl wa. ⁶ Yi isie shkakwa Skëköl wörki, ese kawöta iklö'uk tō moki Skëköl tso'. Ñies ie' kawöta iklö'uk tō wëpa tō Skëköl yuleke er moki wa, esepa ulà a iwà döraë. E' kueki kë se' erblöku' Skëköl mik, e' ta kë se' a ì onuk wërmi buaë ie' wa.

⁷ Noé erblë' Skëköl mik, e' kueki mik Skëköl tō ie' a iché tō ì sulu tköraë ká i' ki kë suule yi wa ese, eta ie' tō ittè iüté. Ie' tō kanò bërie yué etö, e' a ie' ena iyamipa e' ë tsatkëne. E' wa ikkayëne tō imalepa ki nu' tso'. Ñies sene yësyësë dömi se' ulà a s'erblé Skëköl mik e' wa, e' de ie' ulà a.

⁸ Abraham erblë' Skëköl mik, e' kueki mik e' tō iché ia: “Be' yú ká yè'yö tō imeraë be' a e' a,” eta iütéitö. Erë ie' kë wa ijcher tō ká wé a ie' mirö, erë bet ta ie' yëttsa iwák ká a. ⁹ Ie' erblé Skëköl mik, e' kueki mik ie' de ká yëne ie' a ee, eta ie' sené wës s'dami shkal ser es. Ie' sené úla yöule datsi'tak wa, ese a. Ie' alà Isaac ena itala Jacob, e'pa ñies sené wës ie' es. Ñies ie'pa a ká e' muk Skëköl kablë'. ¹⁰ Ká bua'ie kë ertá'wa bikeitsbak Skëköl tō, yö'itö ká ja' a, e' wà pané Abraham tō. E' kueki ie' sene' wës s'dami shkal ser es, e' dalë'ttséitö er bua' wa.

¹¹ Skëköl tō iyë' ie' a: be' alà kōrakā be' alaköl Sara e' ta. Erë ie' dewatke këkëpala aluë, ñies Sara wake' kë döta' alàë, erë ie' iklö'wé tō Skëköl kablë' ie' a e' wëraëitö. E' kueki diché mène ie' a alà koka. ¹² Ie'

dewatke kèkèpala aluë, erë es ie' de alàë. Ilà e' wa ileripa dè'bitu tajë kè shtar ekkè wës bèkwö tso' tajë ö ttsa'wö tso' tajë dayë kkömik kè shtar es.

¹³ Ie'pa ekkèpa kòs erblè' Skèköl mik, kè ilo'yane ie'pa wà, es ie'pa blèrulune. Ká muk Skèköl kablé ie'pa a, e' wà kè dè' ie'pa ulà a ie'pa tso'ia ttsè'ka e' dalewa. Erë ie'pa tó iklö'wé tó iwà dóraë ie'pa ulà a aishkuö ta. E' dör ie'pa a wës ilo suè kamië es. E' kuëki ie'pa tó iyè' tó ie'pa ser ká i' kî wës ká kuä'kî wakpa dami shkal es. ¹⁴ Wépa tó ichè es, e' wa iwènewa tó ie'pa tso'ia ká yulök iwákpa a. ¹⁵ Ie'pa mú tso'ia wé ie'pa manetë, e' ké bikeitsök, e'ma ie'pa mi'mine buaë ká e' a. ¹⁶ Erë ie'pa tó ká bua'ie e' kkecheke, e' dör ká tso' ká jai a. Skèköl tó ká e' yö'bak ie'pa a, e' kuëki Skèköl kè jaëne tó ie' kiè ie'pa Kèköl.

¹⁷⁻¹⁹ Skèköl kablè' Abraham a ttè i' wa: “Be' aleripa chökle, e'pa dóraë Isaac wa.” Erë e' ukuöki ta ie' tó ichè ia: “Isaac ttöwa mè ye' a ye' dalöioie.” Ie' kî ikiane suè tó moki Abraham erblöke ie' mik, e' kuëki ie' ima'wé es. Abraham erblé Skèköl mik, e' kuëki moki ie' tó Isaac mekettsa wës Skèköl tó ie' a iyè' es. Ie' tó ibikeitsé tó ie' tó ilà ttéwa, e' ta Skèköl a ishkerkamine, e' kuëki ie' tó ittekewa. Erë bata ekkè ta Skèköl tó ie' wöklö'wé. E' kuëki ichémisö tó e' dör wës Isaac kötëwa shkenëkanë es.

²⁰ Isaac erblè' Skèköl mik, e' kuëki ie' tó iyè', ila'r Jacob ena Esaú, e'pa a tó aishkuö ta Skèköl er buaë chöraë ie'pa a.

²¹ Jacob erblè' Skèköl mik, e' kuëki mik ie' blèrkewa, e' kèwö döketke, etä ie' tó iyè' italapa dör José ala'r e'pa a eköl eköl tó Skèköl er buaë chöraë

ie'pa a. Ñies Skëköl dalöié ie' tö ie' e' duedur ishko kéli mik e' dalewa.

²² José erblë' Skëköl mik, e' kuëki mik ie' blërkewatke, eta ie' tö iché tö aishkuö ta Israel aleripa e' yörattsararak Egipto. Es ie' ichéat tö mik a' e' yéttsa ká i' a eta ye' nu tso' blëule e' tsúmi a' tö blëwa wé a' mirö ee.

²³ Ñies Moisés yé ena imì, e'pa erblë' Skëköl mik. Mik ie' kune', eta ie'pa tö isué tö alala buaala kune. Egipto blú tö iyë' tö Israel aleripa alala kurke wëpa, e'pa kos ttekelur. Erë Moisés yé ena imì, e'pa erblë Skëköl mik, e' kuëki ie'pa kë suane blu' ttë yöki. Ie'pa tö Moisés blé döka si' mañat itsatkoie.

²⁴ Moisés talane Egipto blú duöchkeie dalöiërta' taië. Erë ie' erblë Skëköl mik, e' kuëki mik ie' de këchke, eta e' kos watéttsa ie' tö. Ie' kë ki ikiane tö ie' kirwa Egipto blú duöchke. ²⁵ Ie' a ta weinuk wëpa dör Skëköl icha, esepa ta, e' dör buaë tkökä sene sulu tö s'ttsë'weke buaë ekuölö ë, ese kos tsata. ²⁶ I buaë döraë ie' ulà a aishkuö ta iskéie, e' ë ki ie' er me'rie. E' kuëki ie' tö bikeitsé tö iweir kos wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' tté ki, e' dör buaë shüte, íyi bua'buwa tso' Egipto ese kos tsata.

²⁷ Moisés erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie' e' yéttsa Egipto, kë suane Egipto blú ulune yöki. Ie' e' tkéwa darëre Skëköl kë wërta' e' mik kë ilo'yane ie' wa. ²⁸ Ie' erblë Skëköl mik, e' kuëki ie' tö Israel aleripa patké Ie'pa Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'uk. Ie' tö ie'pa patké obeja pupula ttökwa ta ipé sklippök ie'pa ukkö kos e' mik. Ie'pa tö iwé es as Skëköl biyöchökwak patké Skëköl tö s'ttökulur, e' kë mi'wa u a alà wëm tsá kune, esepa kos ttökulur.

29 Israel aleripa erblë' Skëköl mik, e' kueki ie'pa tkami Dayë Mat shua wes íyök ë ki shkë es. Erë mik Egipto wakpa mí ie'pa itöki, etä e'pa ki dayë uneka tö ie'pa kos ttélur.

30 Israel aleripa erblë' Skëköl mik, e' kueki ie'pa shkë ká kië Jericó kköiëule e' pamik döka ká kul. E' ukuöki ta ká e' kköiëule kos, e' tkënettsa iski.

31 Nies alaköl sulusi kië Rahab, e' erblë' Skëköl mik. E' kueki mik wëpa böi patkë' Josué tö Jericó weblök bër akir, etä e'pa ki'waitö bërë blë' itsatkoie. E' kueki ie' kë dunewañak wëpa tö Skëköl ttë dalösewëwa esepa ta.

32 Ye' a iki yërmi taië. Gedeón ena Barac ena Sansón ena Jefté ena David ena Samuel ena Skëköl ttekölpa kos, e'pa kos ttë pakarmi ye' a, erë ye' kë kawö kune i' ta ipakoie seraä. 33 Ie'pa ena pë' skà erblë' Skëköl mik wes ie'pa es, e' wa e'pa welepa e' aléka ká kua'ki kua'ki wakpa ki. Nies ie'pa welepa ttë dalöiëno e' wakanewé yësyësë. Nies Skëköl kablë' ie'pa a, e' wà de ie'pa ulà a. Ie'pa welepa tö ma'name kkö tsatëwa.

34 Ie'pa welepa kë ki bö' dakaneka. Ie'pa welepa ttekewatke tabè wa, e' tsatkëe Skëköl tö. Ie'pa welepa kë diché ta', erë idiché iëne. Ie'pa welepa ñippé darërë ta ie' aléka ká kua'ki ñippökwakpa ki.

35 Nies alakölpa bak erblök Skëköl mik, e'pa welepa deütöpa shkenekane menene ie'pa a.

Pë' welepa skà erblë' Skëköl mik, e'pa klö'wëwa pë' tö ta iwe'ikérakitö taië siarë dö iduowa ekkë. Erë ie'pa erblë' Skëköl mik, e' kë watënettsa ie'pa wa. Ie'pa wa ijcher tö ie'pa shkerdakane aishkuö ta senoië buaë shute, e' kueki ie'pa ekemine áie,

e' kě kinewa ie'pa wa. ³⁶ Ie'pa welepa wayöne tajë, bune siarë. Ie'pa welepa skà monewa tabechka yöule ttsa'ie ese wa, es iminerak s'wöto wé a. ³⁷ Ie'pa welepa ttélur ák wa. Welepa ttélur jchëuletsa shushaë. Nies welepa ttélur tabè wa. Ie'pa bak shkök wì a dià a paiëule obeja kkuölit ö chibo kkuölit wa. Ie'pa dör siarë, töiëne siarë, weine tajë. ³⁸ Ie'pa dör buaë shute, kě dör bua' tö ie'pa ser imalepa serke ká i' kì e' shua. Erë ie'pa bak shkök wì a dià a ká sir poë wé kě yì serku' tajë ese ska' ö kabata a. Ie'pa bak senuk siarë ákuk a ö kauk a.

³⁹ Ie'pa ekkëpa kos erblë' Skëköl mik buaë, e' kueki ie' wa ie'pa wëne buaë. Erë ie' kablë' ie'pa a, e' wà kam mer ie'pa a, ⁴⁰ ie' tö iskà bikeitséne bua'ie se' batamik e' kueki. Ì buaë meke ie' tö se' a aishkuö ta, e' kiane ie' kì tö ie'pa ena se', e'pa ulà a idö ñita. E' kueki kam idö ie'pa ulà a.

12

A' erblö Skëköl mik wes Jesús es

¹ A yamipa, se' erblöke Skëköl mik ena se' serke ie' a, e' dör wes s'tur e' aloka as ì merke sia e' dö se' ulà a es. Wëpa erblë' Skëköl mik ká iaiäe e'pa durulunebak, e' dör wes ie'pa tune e' ali'kabak es. Ie'pa ekkëpa dör tajë, e' kos erblë' buaë Skëköl mik, e' dör wes ie'pa iëne se' turke e' sauk es, tö is se' mir. E' kueki ì kos tö se' wöklö'weke ese ulà watösö. Ì sulu wamblekesö, ese dör wes ttsa' mulitswa s'klö mik es, e' kueki ilo'yösö. Eta se' tunú darëre dö mik se' deka wé se' mi'kerö ee. ² Se' er mùwa Jesús ë kì. Se' erblöke Skëköl mik e' wërke Jesús wöki tsawe dö

bataie. Ie' kötewā krus mik, e' dör jaë tajë, erë e' kë kī ie' tkine yës. Ie' wā ijcher tö ie' ttsë'rdaë buaë aishkuö ta, e' kuekī idalë'ttséitö er bua' wa. Iñe ta ie' tkërka dalöiërta' tajë Skëköl tkër ikulé kī e' ulā bua'kka.

³ Pë' sulusipa tö ie' we'ik tajë, e' kos dalë'ttséitö. E' bikeitsö buaë as a' kë shrirwā erblök Skëköl mik ta ilo'yè. ⁴ Mokī a' tso' ñippök sene sulu ta, e' kuekī a' weirke tajë, erë kam a' weir dö a' duöwā pé tēr tajë ekkë wës Jesús es. ⁵⁻⁶ Skëköl yëkkuö kī ie' tö a' pattë wës ie' ala'r es, wësua e' chowa a' éna, e' tö iché i' es:

“A ye' alà, wépa kos dalër Skëköl éna, esepa paruekeitö.

Wépa klö'wé ie' tö ila'rie, esepa ñekeitö.

E' kuekī mik ie' tö be' parueke, eta' e' kë watöktsa be' tö.

Mik be' ñekeitö, eta' kë be' erianuk.”*

Es itso' kitule Skëköl yëkkuö kī.

⁷ A' weirke kos, e' wa Skëköl tso' a' paruök, e' kuekī e' dalë'ttsö er bua' wa. A' parueke e' wà kiane chë tö ie' tö a' sué wës ie' ala'r es. ¿Wé a' wā isuule tö alala kë paruetā' iyé tö? ⁸ Skëköl kë tö a' paruè wës ila'r ulitane es, e' ta' e' wà kiane chë tö a' kë dör ie' ala'r chökle, a' dör wës ñalā alé es. ⁹ Mik se' bak ala'rla, eta' se' yé tso' ká i' kī, e'pa tö se' paruetā' ta' ie' dalöiè se' tö. E' dör es, e' yitā buaë se' kawötā S'yé tso' ká jai ā e' dalöiök tajë as sene michoë dö se' ulā ā. ¹⁰ Se' yé tso' ká i' kī, e'pa tö se' paruetā' ekuölö ë wës ie'pa wa iwër buaë es. Erë Skëköl tö se' parueke se' kimoie as se' ser batse'r wës ie' es. ¹¹ Mik se' padurke, eta' e' kéwö ska' ta' kë

* 12:5-6 Proverbios 3.11-12

ittsë'r buaë idalëne s'mik. Erë s'wöblane iwa, e' ta s'serdaë bërë yësyësë.

¹² E' kuëki a' er diché iõne. A' erblöke Jesús mik, e' kë armi a' tö a' shtrine kuëki. ¹³ A' shkõ këkraë ttë yësyësë e' ñalé wa as a' wépa kë erblöku' buaë Jesús mik, shkõkeia wës s'klõ kranewā shkõ es, esepa kë kī ardõ, e' skéie ie'pa buarne ta ishkõmi buaë.

Skëköl er buaë ché se' a, e' kë watarttsa

¹⁴ A' e' mú senuk bërë sulitane ta. Ñies a' e' mú senuk batse'r wës Skëköl kī ikiane es. Yi isie kë serku' es, ese kë tö Skëkëpa Jesús suëpa. ¹⁵ A' ñi kkõ'nú buaë as Skëköl er buaë chõke se' a, e' kë watõttsa yi tö. Yi tö iwatéttsa, ese dör a' shua wës kalkua sulusi tskirka es. Mik ideka, eta imalepa taië sulu'wéwaitõ. ¹⁶ A' kë kàne trënuke. A' kë kàne ì dör batse'r ese dalõseukwā wës Esaú es. Ie' dör iyé alà tsá, e' kuëki iyé iyi kuõ meke ie' a. Erë e' watõttsa ie' tö iël a chke tka' etkë, e' ë skéie. ¹⁷ A' wā ijcher tö e' ukuõki ta ie' kī ikiane tö iyé mú er buaë chõ ie' a wës ie'pa wöblar alà wëm tsá kune ese a er buaë chõk es. E' kiéitõ iyé a ië wa kkõchè wa taië, erë kë wës ie' a ionukia, iwake' watënettsa.

¹⁸ I'ñe ta a' kë dõku' Skëköl wõrki wës ká iaiaë se' yëpa dë'rõ ie' ska' es. Mik ie'pa dõkewatke Sinaí kébata a, eta ká ttsenewā miā ttsettseë, e' shua bö' taië ñarke kabata kī, siwa' bitsirke darërë, e' kos ttsé ie'pa tö sué ie'pa tö. ¹⁹⁻²⁰ Duk blarke taië ttsé ie'pa tö. Ñies Skëköl ttõke e' ttsé ie'pa tö. Ì ché ie' tö ie'pa a, e' yõki ie'pa suane taië. Ie' iché ie'pa a: “Yi deka kabata i' kī, se' õ iyiwak, ese kawõtā ttëwā ak wa.” Ttë e' kë dalë'ttsënuke ie'pa a. E' kuëki ie'pa kkõché taië tö mú kë ittõia ie'pa ta. ²¹ Moki ì sué ie'pa tö, ì ttsé ie'pa tö e' tö ie'pa suawé taië.

Ñies Moisés wák kköchöwéitö ta ichéitö: “¡Tajë ye' painéka suane ë wa!”

²² Erë i'ñe ta kë idör es a' a. E' skéie a' detke kabata kë wërta' kiè Sión kébata ee, e' dör Jerusalén tso' ká jai a e'. Eë Skököl chök serke. Eë ie' biyöchökwakpa tso' tajë, kë shtarata' ekkë, e'pa darparke ie' kikökka. ²³ Eë wépa kos de Skököl alà tsáie esepa tso' ñi dapa'uk ttsë'ne bua' wa. Ie'pa kiè tso' kitule yëkkuö tso' ee e' ki, e'pa shu a' dör. Eë a' detke Skököl dör sulitane shulökwak, e' wörki. Ñies a' detke pë' bak senuk yësyësë ká i' ki, esepa ta ñita. Ie'pa yuétke Skököl tö yësyësë, kë ì kianeia ie'pa ki. ²⁴ Ñies a' detke Jesús ska', ie' dör ttë pa'alì me' Skököl tö se' a, e' kanéukwak. Ie' kötewa ipé tène tajë, e' wa se' batse'wé Skököl tö. Ie' kötewa e' dör s'tatkoie, e' kë dör wes Abel kötewa, e' nuí ki iël tsaiëne es.

²⁵ È' kuëki a' e' kkö'nú. Skököl ttöke a' ta, e' kë watarttsa. Ká iaiaë wépa ta ie' ut ká i' ki, e' watë'ttsa ie'pa tö, e' nuí kë ulà a ie'pa bakyal, e' ta ¿wes se' tköyalmi i'ñe ta ie' ttöke ká jai a e' ttö waté'ttsasö e' nuí ulà a? ²⁶ Ká iaiaë mik ie' ut ie'pa ta, eta e' tö ká i' wötio' darërë. Erë i'ñe ta ie' ichè: “kawö döraë ta ká i' wötì'weraëyö etökichane, erë kë dör ká i' ë, ñies ká jai kos wötì'weraëyö.”†

²⁷ Mik ie' tö iché es, eta e' wà kiane chë tö iyi kos yö'itö wötirta', ese wötì'weraëitö, skerattsaitö as ì kë wötirta' kë erta'wa, ese ë atne iskéie.

²⁸⁻²⁹ Ì blúie Skököl tso' e' a se' tso', e' kë wötirta' kë erta'wa. E' kuëki wéstela chösö ie' a. Ie' dalö ta' tajë wes bö' ñar tajë es, e' kuëki ie' dalöiösö tajë suane wa, wes ie' wa iwër buaë es.

† 12:26 Hageo 2.6

13

Wes Jesús mik erblökwakpa kawöta senuk

¹ A' ñì dalëritsö buaë kekraë ñì elpaie, kë ilo'yar.

² Yi kë suule a' wa, ese de a' u a, eta ikiöwa buaë. Welepa tö io' es eta Skëköl biyöchökwakpa de'wa ie'pa u a, erë e' kë ane ie'pa éna. E' kuëki kë a' éna ichökwa s'malepa kiökwa buaë a' u a.

³ S'yamipa tso' wötëule s'wöto wé a, esepa kimú wes a' wákpa tso' wötëule ie'pa ta ñita es. S'yamipa welepa weirke Jesús ttë kuëki, eta a' tö ibikeitsö wes a' wákpa weirke es.

⁴ S'senewabak e' ttë dalöiö. Wépa tö ttë e' dalösewéwa trë wa ì wa esepa wömerattsä weinuk Skëköl tö. E' kuëki kë a' trë nuk yës. Kë a' tö s'senewabak dalöseukwa.

⁵ Kë a' er mukwa inuköl ki yës. Skëköl tö iyë'bak i' es: “Ye' kë tö be' mepaat yës, ye' tö be' kkö'nè michöë.”* E' kuëki ì tso' a' wa, as e' tö a' ttsë'ù buaë.

⁶ Se' erblöke Skëköl mik, e' kuëki kë se' suane ì yöki. Se' tö ichèmi wes itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö ichè:

“Skëköl dör ye' kimukwak,
e' kuëki ì wèmi s'ditsö tö ye' ta, e' kë yöki ye'
suane.”†

⁷ A' wökirpa bak a' wöbla'uk Skëköl ttë wa, e'pa ska' a' er anúne. Wes ie'pa bak senuk kos ena wes ie'pa blënewa, e' bikeitsö buaë ta a' erblö Jesús mik wes ie'pa es. ⁸ Jesucristo kë manerta'. Wes ie' dör ká iaiaë, es ie' dör i'ñe, ñies es ie' döraë aishkuö ta kekraë. ⁹ E' kuëki kë a' e' muktsa e' kitö'uk ttë kua'ki kos kë dör Jesús ttë mokì ese wa. Ttë

* 13:5 Deuteronomio 31.6 † 13:6 Salmo 118.6-7

dalöiëno wele tö ichè tö chkè wésele kë katar. Ttè ese kôs kë dör ìie bua' se' er diché ioie. Wépa tö ttè ese dalöieke, e' kë tö ie'pa kimepa. Erë Skëköl er buaë chöke se' a, e' je' tö se' er diché ièmi buaë.

¹⁰ Sacerdotepa bak ka' tso' íyi moka Skëköl a e' wakanéuk, e'pa a kawö mène iyiwak ña'wekewa ka' e' ki ese chkà kak katök. Erë se' erblöke Jesús mik, e' dör wes ka' ñe' wakanewekerakitö es, ie' wa se' tsatkërmi. Erë wépa tso'ia erblök ka' ñe' mik, esepa kë a e' tsatkënuke. ¹¹ Iyiwak jchök sacerdote kibi bak duas bik ekkè nuì olo'yoie, ese pë tsukmi ie'pa bak Skëköl wé shu batse'r tajë shute ee. Erë iyiwak ese nu ña'ukwa ie'pa bak ie'pa ká döwa e' wishet. ¹² Es ñies Jesús kötewa Jerusalén kköiëule e' wishet se' batse'woie ipé wa. ¹³ E' kueki kë se' erblöia judiowak ttè dalöiëno e' mik. Mishka bánet Jesús ta weinuk jaënuke wes ie' weine jaëne es. ¹⁴ E' wà dör tö ká i' a kë se' wá ká ta' wes Jerusalén es. E' skéie ká yöbië doia aishkuö ta, e' panuk se' tso' kröröe. ¹⁵ E' kueki Skëköl kikökasö kekraë Jesucristo batamik. E' dör buaë wes iyiwak jchësö mè ie' a idalöioie es. E' kueki ikikökasö s'wák kkö wa. ¹⁶ Kë a' éna ichökwa ì buaë uk ena ñi kimuk. E' dör buaë ñies wes íyi mekesö Skëköl a es. A' tö iwé es, e' ta' e' wër buaë ie' wa.

¹⁷ A' wökirpa wöñirke tajë a' kkö'nè batamik. Ie'pa éna iane tö e' ki ie'pa chakerane Skëköl tö. E' kueki ie'pa ttö iutö ena idalöiö. E' ú as ie'pa ttsë'ü buaë ikanè tö, kë kköchöku'. A' kë tö iwé es, e' ta' e' kë dör buaë a' a.

¹⁸ A' tö ikiö Skëköl a kekraë sa' ki. Sa' wá ijcher tö sa' er kë tö sa' kkateku' ì ki. Kekraë sa' e' ché senuk

buaë yësyësë. ¹⁹ Ñies ye' kköchõ a' a' tã a' ikiõ Skëköl a' as ie' tã ye' a' ikéwõ mù tã ye' mi'ne bet a' weblök.

Yëkkuõ shtökwak e' chéat

²⁰⁻²¹ Skëköl dör sene bërë mukwak e' tã Skëképa Jesús shkeõ'kane. As ie' tã ì kôs kiane a' kî seneie wes ie' kî ikiane es, e' mù a' a. Ñies ì wër buaë ie' wa as ese kôs uk ie' tã a' kã Jesucristo diché wa. Jesús tã tte pa'ali yöbië mène se' a, e' kaneõ' ie' pë wa. Ie' dör se' kkõ'nukwak kibiie. ¡Cristo kîkõkasõ taië kekraë! Es e' idir.

²² A yamipa, tte bõt mañat i' shtéyõ a' pattoie, e' mú klõ'ù a' tã er bua' wa. ²³ Ñies ye' kî ikiane tã a' wã ijchenú tã s'yami Timoteo bak wõtëule, e' yënettsane. Ie' de bet ye' ska', etã ye' wã ie' mi'ke e' tã mik ye' mi'ke a' weblök etã.

²⁴ A' wõkirpa kôs ena s'batse'r malepa kôs shke'ù ña. Ñies s'yamipa dör Italia wakpa tso' ye' tã, e'pa tã a' shke'wémi.

²⁵ As S'yé er buaë chõ a' ulitane a.

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca